

ירמיהו

פרק ז'
פרק כ"ג
פרק כ"ה
פרק כ"ו

מבוא לספר

מי אתה ? ירמיהו הוא בן של כהן . זה חשוב כי הוא יוצא אחר כך נגד הכהונה והמשפחה שלו מתכחשת אליו. הוא נבחר לנביא עוד מבטן אמו ולמרות החשש שלו אלוהים משכנע אותו להינבא בתקופה הכי קשה ולמסור נבואות הכי קשות, נבואות זעם .

מתי ? ירמיהו פועל מאז ימי המלך יאשיהו הצדיק ועד המלך האחרון של יהודה צדקיהו והחורבן על ידי הבבלים. זוהי תקופה מאוד רגישה של חוסר יציבות כשבאוור מרחפת שאלת המרד בבבלים. ירמיהו טוען שאין טעם להילחם כי אלוהים החליט להשתמש בבבלים כדי להביא את העונש הבלתי נמנע על יהודה. כל ניסיון להתנגד רק יחמיר את המצב. בגלל זה רואים בו כבוגד, לא מקשיבים לו, מתעללים בו והוא נזרק לכלא.

מסרים עיקריים :

1. **אי אפשר למנוע את הגלות והחורבן כי זה עונש על החטאים המצטברים.**
2. **אם בני ישראל יחליטו להילחם האכזריות והעונש רק יחריפו.**
3. **אחרי 70 שנה בגלות אלוהים יסלח ויינקה את בני ישראל מהחטאים.**

4. נביאי השקר המסתובבים ברחבי הממלכה ומבטיחים שהכל יהיה בסדר ושהאל עם האנשים משקרים.
5. התפיסה של העם שבית המקדש וירושלים ייגנו בפני כל אויב היא מוטעית.
6. אלוהים לא מעוניין בזבחים וקורבנות (פולחן) אלא בשיפור ההתנהגות האנושית (מוסר).

תתת
תתת
תתת

ירמיהו פרק ז' פסוקים 1-24

היכל ה' היכל ה' היכל ה' פסוקים א-ט"ו

עֲמַד, בְּשַׁעַר בַּיִת יְהוָה, וְקִרְאֵת שָׁם - ירמיהו עומד בכניסה לבית המקדש, במקום הכי קדוש ומסביר בעצם למה כל עבודת הקודש מיותרת.

דַּבְּרִי הַשִּׁקָּר לֵאמֹר: הִיכַל יְהוָה הִיכַל יְהוָה, הִיכַל יְהוָה הֵמָּה - ירמיהו מצטט את האנשים הטועים, את אלה שאומרים שבית המקדש (היכל ה') יציל אותם מהכל, שאלוהים שומר עליו כי זה ביתו. ירמיהו חוזר ומדגיש שבית המקדש הוא

רק סמל, אלוהים לא זקוק לו ובני ישראל לא יכולים לסמוך שאם רק יזבחו שם אלוהים ינקה אותם .

מה כן צריך לעשות ?

עשו תַעֲשׂוּ מִשְׁפָּט, בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ

צריך לשמור על המוסר האנושי. על הדרך שבה אנחנו מתייחסים אחד לשני ובמיוחד לחלשים. לא לרמות ולא לפגוע בזכויות של חלשים, לנהוג בצדק אחד כלפי השני.

גֵּר יִתּוֹם וְאַלְמָנָה, לֹא תַעֲשִׁקוּ

לא לפגוע ולא לנצל את הזר, את היתום ואת האלמנה (סמל לכל החלשים בחברה)

וְדָם נָקִי, אֶל-תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה

ולא לשפוך דם נקי. כלומר לא לפגוע בחפים מפשע, לא לפגוע בחלשים, לא למהר בגזרות דין קשות. נזכיר שבית המקדש הוא מקום שבו מקריבים קורבנות והרבה דם נשפך, הנביא בעצם לועג לאנשים שמקריבים קרבנות אבל הדם הוא של קרבנות אדם.

העם מקיים את עשרת הדברות - אבל הפוך

הַגֵּב

רַצַּח

נָאֵף

וְהִשָּׁבַע לִשְׁקֶר

וְקָטַר לְבַעַל; וְהִלֵּךְ, אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים

אם נזכר בעשרת הדברות נראה שירמיהו מתכוון לכך שהיום, במציאות שלו, בני אדם עושים בדיוק הפוך ממה שצריך בבסיס חוקי של העם. הפוך ממצוות בין בני אדם. רוצחים, גונבים, בוגדים, משקרים במשפט, מקטרים ועובדים אלוהים זרים.

הַמַּעֲרַת פְּרִצִּים, הִיָּה הַבַּיִת הַזֶּה ?

ירמיהו שואל שאלה רטורית (שאין לה תשובה). האם בית המקדש הזה הוא בית בושת, האם זה מקום שבו מסתתרים שודדים וגנבים. כלומר, איך יכול להיות שחוטאים בכל חטא אנושי אפשרי וממשיכים להגיע ולזבוח.

כִּי לֹכֹ-נָא, אֶל-מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹהַשְּׁלֹכְתִי אֶתְכֶם, מֵעַל פְּנֵי, כְּאֲשֶׁר הִשְׁלַכְתִּי אֶת-כָּל-אֲחֵיכֶם, אֶת כָּל-זֶרַע אֲפָרַיִם.
{פ}

ירמיהו מסיים באיום הכי חמור. הוא אומר שכל מי שחושב שלא יקרה כלום מוזמן ללכת לשילו (בצפון). שם עמד מקדש קודם מפואר שהושמד בגלל החטאים של שבטי הצפון (זרע אפרים).

ירמיהו פסוקים ט"ז - כ"ד

יֵאלֶלֶה יִרְמִי עֶזְבֹּב אוֹתָם, אֵין עִם מִי לְדַבֵּר

וְאַתָּה אֶל-תִּתְפַּלֵּל בְּעַד-הָעָם הַזֶּה

אלוהים מבקש מירמיהו לוותר על העם ועל תפקידו כנביא. הוא מבקש ממנו להפסיק לדאוג להם ולבקש רחמים. אלוהים אומר שהוא נעלב מזה כי לא מגיע לעם הזה.

לֹמָה לֹא מַגִּיעַ לָהֶם תְּפִילָּה וְרַחֲמִים ?

הַבְּנִים מִלִּקְטִים עֲצִים, וְהָאֲבוֹת מִבְּעָרִים אֶת-הָאֵשׁ, וְהַנָּשִׁים, לְשׁוֹת בְּצֵק:

החטאים כל כך עמוקים שלפעמים משפחות שלמות משתתפות בחטא. זה הפך להיות דבר נורמלי הם אפילו לא שמים לזה לב. מתארים לנו, בנים, אבות ונשים, המכינים ביחד מעין לחם לקורבן לעבודה זרה. החטא הפך לדבר שמלכד משפחות. לכן, אלוהים יעניש אותם. הם מתכוננים לשרוף את הלחם לעבודה זרה, אלוהים ישרוף אותם לגמרי.

כִּי לֹא-דִבַּרְתִּי אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם, וְלֹא צִוִּיתִים, בַּיּוֹם הוּצִיא (הוֹצִיאִי) אוֹתָם, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם; וַיְהִי לְאַחֹר, וְלֹא לְפָנִים

חבל על הזבחים. פשוט לכו לאכול את כל הבשר. הרי מי ביקש בכלל ממכם לזבוח לי, שואל הנביא בשמו של אלוהים. אלוהים אומר שרק דבר אחד הוא ביקש מהעם כאשר הוציא אותם ממצרים - להיות נאמנים לו. הוא הוביל אותם קדימה והם רק הסתובבו לאחור.

אין תקווה - אין הצלה - העם מרגיע את עצמו בשקרים .

שאלות תרגול :

1. מאיזה תקופה עד איזו תקופה מנבא ירמיהו ?
2. **קרא פסוקים א-ט"ו** : צטט את הפסוק שאומרים בני ישראל כדי להרגיע את עצמם שלא יקרה אסון
3. **קרא פסוקים א-ט"ו** : צטט את הפסוק שבו מתוארים הזבחים המיותרים של העם.
4. **קרא פסוקים א-ט"ו** : תנו דוגמא לשלושה מעשים שאלוהים מצפה מבני ישראל ?
5. **קרא פסוקים א-ט"ו** : הנביא מאשים את בחטאים המזכירים את עשרת הדיברות. תנו שלוש דוגמאות לכך.
6. **קרא פסוקים א-ט"ו** הנביא משווה את בית המקדש למקום אחר שנחרב. מהו ומה משמעות ההשוואה ?
7. **קרא פסוקים ט"ז-כ"ד**: צטטו את הפסוק שבו אלוהים מבקש מירמיהו לא לעשות את עבודתו כנביא.
8. **קרא פסוקים ט"ז-כ"ד**: הסבירו וצטטו באילו מעשים מעורבים כל בני המשפחה ? מה המשמעות של זה ?

9. **קרא פסוקים ט"ז- כ"ד:** בפסוקים אלה שוב חוזר הנביא על חוסר הצורך בקורבנות. הוכיחו זאת מהכתוב.

10. **קרא פסוקים ט"ז- כ"ד:** צטטו את הפסוק שבו מתואר העונש העומד ליפול על בני ישראל.

ירמיהו פרק כ"ה

פסוקים א-י"ד

מה באמת משמעות העונש שיבוא ?

מדוע העונש בלתי נמנע ? (א'-ח')

זֶה שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, הָיָה דְבַר-יְהוָה, אֵלַי;

וְאָדָּבֶר אֲלֵיכֶם אֲשֶׁכִּים וְדָבַר, וְלֹא שָׁמַעְתֶּם. ..ז וְלֹא-שָׁמַעְתֶּם אֵלַי.

ירמיהו עומד לפני העם בירושלים וצועק עליהם את **נבואת הזעם** שלו. הוא אומר שכבר 23 הוא מתנבא ואלוהים ניסה דרכו לשכנע את העם ברגע האחרון לחזור בתשובה. אבל העם לא מקשיב לו, לא מקשיב לנביאים אחרים שנשלחו וניסו לשכנע את העם לא לעבוד עבודה זרה.

לא שמעו, לא שבו, הכעיסו. הנביא מדגיש את המסר שלו כאשר חוזר על שלושת הביטויים האלה (**מילים מנחות**). העם לא שמע לאזהרות הנביאים ולכן אלוהים לא יקשיב לו. העם לא שב (לא חזר בתשובה) ולכן אלוהים לא ייתן

להם לשוב לאדמתם. העם עשה את החוטאים בכוונה, כדי להכעיס את אלוהים ועכשיו הכעס האלוהי אי אפשר לכבות אותו.

אז מה התוצאות ? (ט' - י"ד)

הנני שלח ולקחתי את-כל-משפחות צפון נאם-יהוה, ואל-נבוכדנאצר מלך-בבל עבדי
בשנה הראשונה שנבוכדנאצר, הקיסר-המלך של הממלכה האדירה של בבל עולה לשלטון מבטיח ירמיהו שהוא ישעבד את עם ישראל ויגלה אותו מאדמתו. נבוכדנאצר הוא רק עבדו של אלוהים, רק השליח. הוא והעמים שיעזרו לו (משפחות הצפון) יהפכו את הארץ לשוממת, לריקה, לחרבה.

עדיין לא הבנתם ? אח יקר ממחיש

י והאבדתי מהם, קול ששון וקול שמחה,

קול חתן, וקול כלה-

-קול רחים, ואור נר.

ההשמדה תהייה מוחלטת וכואבת כמו שהעם הכאיב לאלוהים. הם עזבו אותו והוא יעזוב אותם. לא יישמעו יותר קולות חתונה, דורות שלמים יימחקו. היסוד הכי בסיסי, המשפחה לא יוכל להתקיים. לא יישמע גם קול של רחיים - האבנים שמוחצות את הקמח, גם לא ייראה עוד אור נר, סימן לחיים ותקווה.
בדוגמאות האלה פונים לכמה חושים (מישוש) בין בני זוג, שמיעה (קולות שמחה) רחיים (טעם) ואור (ראייה) . החיים יאבדו. שוב חוזרים למילה המנחה של השמיעה. אלוהים מחזיר לעם שלא שמע במידה כנגד מידה.

כמה זמן כל זה יימשך ?

**יא וְהָיְתָה כָּל-הָאָרֶץ הַזֹּאת, לְחֶרֶב וְלִשְׁמָה;
וְעָבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה, אֶת-מֶלֶךְ בָּבֶל--שִׁבְעִים שָׁנָה.... יב וְהָיָה כְּמִלְאוֹת שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל-מֶלֶךְ-בָּבֶל
...וְשָׁלַמְתִּי לָהֶם כְּפָעֻלָם, וְכַמְעָשָׂה יָדֵיהֶם.**

הגלות בבל תימשך 70 שנה. למה 70 כי זה שנות דור, כי זה מספר מיוחד (טיפולוגי). בזמן הזה כמו אסירים שמשלמים מחיר על הפשעים גם בני ישראל ישלמו את מחיר פשעיהם. אחרי 70 שנה, אלוהים יגרום לבבל להיכנע ולהתרסק וישחרר את בני ישראל מהגלות.

עולה שאלה ? מדוע אלוהים צריך להעניש את בבל ? הם הרי רק כלי בידיו . לאלוהים יש חשבונות שקשה לנו להבין . אולי הבבלים ייענשו כי בעצם כל פעם שיש למישהו כח הוא משתחצן ומתדרר מוסרית, כמו שקרה לבני ישראל.

החלק הזה בנבואה הוא נבואת נחמה. בעצם הנביא מבטיח לעם שיש תקווה, עליהם להיכנע לבבלים ובעצם להיכנע לאלוהים.

שאלות תרגול

1. קרא פסוקים א - ח : מה עשה אלוהים כדי לשכנע את העם לחזור בתשובה ?
2. קרא פסוקים א - ח : אילו שתי מילים מנחות מדגישות את המסר של אליהו ?
3. קרא פסוקים ט- י"ד : העתיקו את הביטוי שמוכיח שגם עמים אחרים כפופים לאלוהים.
4. קרא פסוקים ט- י"ד : במשך כמה זמן תימשך הגלות ואיך היא תיגמר ?
5. קרא פסוקים ט- י"ד : בפסוק י' הכותב ממחיש את החורבן שיקרה. הסבירו מדוע בחר המחבר להשתמש דווקא בדוגמאות אלה.

ירמיהו נגד נביאי השקר

למה יש נביאי שקר בכלל ?

- יש נביאי שקר כי כשהמצב מאוד קשה ואנשים בחרדות צריך להאמין ולהיאחז במשהו. הם מציעים לעם נחמה.
- חלקם מאמינים בנבואות של עצמם בלב שלם.
- חלק מנביאי השקר מקבלים שכר מהשלטונות. הם מצטיינים בצורות דיבור, משחק ושכנוע ואמורים לגייס את תמיכת העם.

- לפעמים אלוהים גורם לנביאים לנבא דברים שקריים כדי להעמיד את העם בניסיון או כי זה ממלא איזשהו צורך שלו.

איך אפשר לדעת מי נביא שקר ומי נביא אמת ?

בספר דברים בפרק י"ח (פסוקים 18-22) נותנים לנו קצה חוט כדי לנסות ולהבין מי זה מי. זה לא כל כך עוזר אבל הנה ההצעות.

- יח נביא אֲקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אַחֵיהֶם, כְּמוֹךְ; - הנביא הוא אדם פשוט, דגש על המילה אח. הוא לא האדם החזק או העשיר ביותר.
- וְנִתְּתִי דְבָרִי, בְּפִיו, וְדִבֶּר אֱלֹהִים, אֶת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶה- נביא אמת חייב למסור את דברי האל. לא משנה כמה הם קשים או לא נעימים.
- יט וְהָיָה, הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא-יִשְׁמַע אֶל-דְּבָרִי, אֲשֶׁר יִדְבֹּר, בְּשִׁמִּי--אֲנֹכִי, אֲדַרְשׁ מֵעַמּוֹ - נביא שקר, שלא שמע את דבא האל אבל אולי מאמין שכן, אלוהים יעניש אותו.
- כ אֶךְ הַנָּבִיא אֲשֶׁר יִזִּיד לְדַבֵּר דְּבַר בְּשִׁמִּי, אֶת אֲשֶׁר לֹא-צִוִּיתִיו לְדַבֵּר, וְאֲשֶׁר יִדְבֹּר, בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים--וַיִּמָּת, הַנָּבִיא הַהוּא. - הנביא שיודע שלא שמע את דבר האל אבל בכל זאת מדבר בשמו, בכוונה, במזיד. עונשו יהיה גזר דין מוות.
- כב אֲשֶׁר יִדְבֹּר הַנָּבִיא בְּשֵׁם יְהוָה, וְלֹא-יְהִיָּה הַדְּבַר וְלֹא יֵבֹא--הוא הַדְּבַר, אֲשֶׁר לֹא-דִבְּרוּ יְהוָה - הדרך הכי בטוחה לזהות נביא אמת זה לחכות שדבריו ייתגשמו.
-

מה הבעיה ?

הבעיה שלפעמים נבואות לא מתגשמות כי אלוהים חוזר בו. עדיין לא ברור לפי התיאור בספר דברים איך אדם יכול לזהות אם עומד מולו נביא או לא.

ירמיהו פרק כ"ג
ירמיהו מתלונן על נביאי השקר

בנוסף לעובדה שכולם שונאים ורודפים את ירמיהו הוא צריך גם להתמודד מול נביאי שקר שאומרים דברים הפוכים לנבואות שלו. נביאי שקר משכנעים מאוד ומנחמים מאוד וקשה לזהות אם בכלל הם אומרים דברי שקר. גם ירמיהו לפעמים לא בטוח. אבל בפרק הבא הוא אומר בכל זאת כמה דברים נגדם.

- **הַנְּבִיאִים בְּשֵׁמִי שֶׁקֶר, לֹאמְרִי: חֲלֹמְתִי, חֲלֹמְתִי - נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר מֵתְּבַלְּבִים בֵּין חִזְיוֹן וּבֵין חֶלֶם.** חלום הוא לא חזיון. חזיון מתרחש כאשר האדם ערני, לאור יום. משהו בתודעה משתנה והוא שומע את קול האל או רואה התרחשות. חלום זה משהו אישי ואחר. נביאי השקר רק חולמים.
- **אֲשֶׁר יִסְפְּרוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ - הַנְּבִיאִים שֶׁלֵּהֶם מוֹעֲתָקוֹת אֶחָד מֵהַשָּׁנִי. הֵם לֹא מְקוֹרִיִּים. הֵם גַּם מֵתְּאַמִּים גִּרְסָאוֹת אוֹלִי כְּדֵי שֶׁאוֹלֵי הַנְּבִיאִים יִשְׁמְעוּ יוֹתֵר טוֹב. נְבִיאֵי אֱמֶת הוֹלֵךְ לְבַד וּמוֹכֵן לֶשֶׁם עַל זֶה אֶת הַמַּחִיר.**
- **מִגִּנְבֵי דְבָרִי, אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ - הֵם לֹא מְצַלִּיחִים לְהַגִּיד נְבִיאִים מֵשֶׁל עַצְמָם. הֵם גּוֹנְבִים שְׁמוֹעוֹת מֵאַחֲרִים וְגוֹנְבִים בְּעֵצָם אֶת הָאֱמִיתוֹת שֶׁל אֱלֹהִים.**
- **מֵה־לִּתֵּן אֶת־הַבֵּר, נֶאֱמַר־יְהוָה - יִרְמְיָהוּ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדִמּוּי כִּדְּמֵי לְהַמְחִישׁ כִּמְהָ טוֹב עוֹטְפִים נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר אֶת הַנְּבִיאִים שֶׁלֵּהֶם בְּשִׁקְרִים. מִשְׁתַּמֵּשִׁים בְּמִילִים יְפוֹת אֶךְ רִיקוֹת מִתּוֹכָן. תֵּבֵן זֶה קֵשׁ וְזֶה חִטָּה. כִּשְׁהֶם מְעוֹרְבִים בִּיחָד אִי אִפְשָׁר לְהַפְקִיד בִּינֵיהֶם. אִי אִפְשָׁר לְהַפְקִיד אֶת הָאֱמֶת מֵהַשֶּׁקֶר.**
- **הַלִּקְחִים לְשׁוֹנֵם, וַיִּנָּאֻמוּ נֶאֱמַר - נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר הֵם בְּסֶךְ הַכֹּל חֲלֻקְלָקִי לְשׁוֹן. הֵם נוֹאֲמִי נוֹאֲמִים שֶׁלֵּהֶם, לֹא מוֹסְרִים אֶת דְּבַר הָאֵל. בְּכֶךָ הֵם מְקַטִּינִים וּמְשַׁפִּילִים גַּם אֶת אֱלֹהִים.**

ומה כל כך נורא בקצת שקר לא מזיק ומנחם ? ירמיהו חוזר ומדגיש במהלך הדברים שלו שנבואות השקר מובילות אחר כך לעבודה זרה. כי אלוהים הוא שלם, גם במידת הכעס וגם ברחמים. אם אדם מחפש נחמה קלה הוא יברח גם לאלים זרים בקרוב. **וַיִּתְּנוּ אֶת-עַמִּי, בְּשִׁקְרֵיהֶם וּבַפְחָזוֹתָם; וְאֶנְכִּי לֹא-שֹׁלְחָתִים וְלֹא צוֹיִתִּים**

איך בכל זאת מזהים נביא אמת ?

הֲלוֹא כֹה דִּבְרִי כָאֵשׁ, נֶאֱמַר-יְהוָה; וּכְפָטִישׁ, יִפְצֹץ סֵלַע.

נביא אמת הדברים שלו נשמעים אחרת. האדם המקשיב צריך להתאמץ ולפתוח את הלב שלו גם אם מדובר במשהו שקשה לשמוע. ירמיהו משתמש בדימוי נוסף. הוא אומר, שדברי האל הם כל כך חזקים שהם כמו אש, שורפים כל דבר אחר. כמו פטיש שיכול לנפץ גם את הסלעים הכי קשים. זה הכח הגדול של האמת.

מה הדין הצפוי לנביאי שקר ?

הֲנִנִּי עַל-נְבִאֵי חֲלָמוֹת שִׁקְר

"הנני", המשמעות פשוטה. זה בעצם אומר שאלוהים יסגור איתם חשבון. אלוהים יתנקם ולא יאפשר לנביאים האלה להמשיך ולדבר. עונשם יהיה עונש מוות.

1. **קרא פסוקים כ"ה - ל :** הסבירו וצטטו שלושה מאפיינים של נביאי שקר שמציג ירמיהו.
2. **לפי דברים פרק יח (18-22)** מהם 4 המאפיינים הכי חשובים של נביא אמת ?
3. **קרא פסוקים כ"ה - ל :** הסבירו את הביטוי "מה לתבן את הבר" .
4. **לפי פסוק כ"ט:** מהי הדרך הכי טובה לזהות נביא אמת .
5. הוכיחו מתוך הפסוקים שזה מסוכן להקשיב לנביאי השקר.
6. הביאו הוכחה מתוך הפסוקים שדינם של נביאי השקר הוא גזר דין מוות.

ירמיהו פרק כ"ו

ירמיהו עומד למשפט אללאיסטור

למה מעמידים אותו למשפט ?

ו וְנָתַתִּי אֶת-הַבַּיִת הַזֶּה, כְּשֵׁלָה; וְאֶת-הָעִיר הַזֹּאתָה (הַזֹּאת) אֶתֵּן לְקָלָלָהּ, לְכָל גּוֹי הָאָרֶץ. {פ}

ירמיהו חוזר למקום האהוב עליו. מקום שאליו מגיעים אנשי העם המרוגשים ליצור קשר עם אלוהים ושם הוא מוסר שוב את נבואו המעצבנת. הוא אומר שירושלים ובית המקדש צפויים להיחרב. זה אחד הניסיונות האחרונים שלו להציל אותם. הוא שוב משווה את ירושלים ובית

המקדש לשילה. המקום המקודש בצפון הישראלי שאלוהים החריב.

מי מעמיד אותו למשפט ?

ז וַיִּשְׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים, וְכָל-הָעָם לֵאמֹר--מוֹת תָּמוּת

יִרְמְיָהוּ מִצְלִיחַ לַעֲצָבָן כְּמָה קְבוּצוֹת בַּמִּקְבִּיל. הֵם דּוֹרְשִׁים מִיִּרְמְיָהוּ גִזְרֵי דִין מוֹת כִּי הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁהוּא נְבִיא שֶׁקֶר.

הַכֹּהֲנִים - הֵם דּוֹאגִים לַמָּקוֹם עֲבוֹדָתָם לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. הֵם גַּם מֵאֲמִינִים שֶׁהֵם עוֹשִׂים הַכֹּל כְּדֵי לַחֲזֹק אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין הָעָם וּבֵין הָאֱלֹהִים כְּפִי שֶׁאֱלֹהִים צִוּוּהוּ. יִרְמְיָהוּ אֹמֵר שֶׁזֶה חֹסֵר מִשְׁמַעוֹת.

הַנְּבִיאִים - בּוֹדָאֵי מְדוּבָר בַּקְּבוּצָה שֶׁל נְבִיאֵי שֶׁקֶר. נְבִיאִים שֶׁמֵּאֲמִינִים שְׁדוּוּקָא אֲמוֹנָה בִּכְחַשׁ שֶׁל אֱלֹהִים לְהַצִּיל אֶת הָעָם וּלְעֲזֹר לוֹ בַּמֶּרֶד נֶגֶד הַבְּבִלִּים זֶה הַדְּבָר הַכִּי נֶכֶן וִירְמְיָהוּ פָּחַדָן וּבֹגֵד.

הָעָם - רֹבב הָאֲנָשִׁים בְּאֵמַת מֵאֲמִינִים שֶׁאֱלֹהִים שׁוֹמֵר עַל יְרוּשָׁלַיִם וְעַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כִּי זֶה מָקוֹם מִשְׁכָּנוֹ. אֲמוֹנָה שֶׁהַתְּחַזְקָה בַּמִּיּוּחָד מֵאִזְ יָמֵי חֲזָקִיהוּ וּמִצּוֹר סִנְחָרִיב שֶׁבִּסּוּפּוֹ יְרוּשָׁלַיִם נִיצְלָה. זֶה תְּקוּוֹתָם הַכִּי גְדוּלָה וִירְמְיָהוּ בָּא וְהוֹפֵךְ לָהֶם בַּפְּנִים כֹּל מָה שֶׁהֵם מֵאֲמִינִים בּוֹ. לִכֵּן בְּרוּר שֶׁהוּא נְבִיא שֶׁקֶר שֶׁבַעֲצָם יוֹצֵא נֶגֶד אֱלֹהִים.

מה ירמיהו אומר להגנתו ? (פסוקים י"ג - ט"ו)

יְהוָה שְׁלַחְנִי, לְהַנְבִּיא אֶל-הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶל-הָעִיר הַזֹּאת, אֶת כָּל-הַדְּבָרִים, אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּם. - יִרְמְיָהוּ לֹא נִבְהַל הוּא חוֹזֵר וְאֹמֵר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ

אֱלֹהִים שֶׁאֱלֹהִים צִוּוּהוּ עָלָיו לְהַגִּיד אֶת הַנְּבוּאָה הַקְּשָׁה וְהַמְּפַחֲדָה.

יְגַעְתָּהּ, הִיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם, וְשָׁמְעוּ, בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וַיִּנָּחֵם יְהוָה--אֶל-הָרָעָה - הוּא מוֹסִיף גַּם נַחֲמָה וְאֹמֵר שֶׁאֲדִיין יֵשׁ סִיכּוּי

קטן להינצל אם יסכימו להיכנע לפני אלוהים. להשנות מבחינה מוסרית ולא למרוד נגד הבבלים ולהיכנע.

יָד וְאֵנִי, הֲנִי בְיָדְכֶם: עֲשׂוּ-לִי כְטוֹב וְכִישָׁר, בְּעֵינֵיכֶם - הוא לא פוחד ולא חוזר בו מדבריו. הוא אומר שהוא מפקיד את החיים שלו בידיהם. אין בו פחד.

טו אָךְ יָדַע תִּדְעוּ, כִּי אִם-מִמָּתִים אַתֶּם אֲתִי--כִּי-דָם נָקִי אַתֶּם נֹתְנִים עָלֵיכֶם, וְאַל-הָעִיר הַזֹּאת וְאַל-יִשְׁבִּיהָ: - הוא מזהיר אותם שהם הורגים אדם חף מפשע וזה רק יכעיס עוד יותר את האל ויחמיר את העונש.

במה נזכרים הזקנים והאם זה עוזר לירמיהו ? (יח - כג)

במשפט יושבים גם השרים המכובדים מחצר המלך וגם זקני העם החכמים. השרים משתכנעים מהדברים של ירמיהו ואומרים . **אִין-לְאִישׁ הַזֶּה, מִשְׁפָּט-מָוֶת, כִּי בָשָׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, דָּבָר אֱלִינוּ.**

הזקנים נזכרים בעוד שני מקרים שבהם נביאים ניבאו שירושלים ובית המקדש ייחרבו.

המקרה הראשון הוא של מיכה המורשתי :

גם מיכה ניבא שירושלים תיחרב, תהייה כמו שדה חרוש, כמו חלקת יער. **צִיּוֹן שְׂדֵה תַחְרֹשׁ וִירוּשָׁלַיִם עֵיִים תִּהְיֶה, וְהָר הַבַּיִת, לְבָמוֹת יַעַר.** המלך חזקיהו לא הרג אותו ומאוחר יותר אלוהים חזר בו וירושלים ניצלה.

המקרה השני הוא של אוריהו בן שמעיהו :

וַיֹּצִיאוּ אֶת-אֹרִיָּהוּ מִמִּצְרַיִם, וַיְבֹאֵהוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים, וַיִּכְהוּ, בְּחָרְב; וַיִּשְׁלַח, אֶת-נְבֻלְתּוֹ, אֶל-קִבְרֵי, בְּנֵי הָעָם. הַפֶּעַם הָיָה נְבִיא שְׁמֶלֶךְ בִּימֵי מֶלֶךְ אַחֵר, יְהוֹיָקִים. הַמֶּלֶךְ הַזֶּה רָדַף אוֹתוֹ עַד מִצְרַיִם בְּגִלְל שְׁחָשַׁב שֶׁהוּא מִנְבֵּא נְבוּאָת שִׁקְר. הוּא הִרְגָּ אוֹתוֹ בִּאֲכַזְרִיּוֹת וּזְרַק אֶת הַגּוֹפָה לְלֹא קְבוּרָה.

אין מסקנה ברורה. יש דוגמא לכאן ולכאן. בכל זאת רומזים שמלכים צדיקים כמו חזקיהו לא פוחדים לקבל ביקורת. בסופו של דבר דווקא הנכונות לשמוע דברים קשים יכולה להביא לתיקון.

מוציאים שפן מהכובע

כד אָך, יד אַחיקם בֶּן-שָׁפָן, הִיְתָה, אֶת-יִרְמְיָהוּ--לְבַלְתִּי תֵת-אֹתוֹ בְּיַד-הָעָם, לְהַמִּיתוֹ. {פ} בתוך כל הרעש והויכוח שמתרחש מגיע אחיקם בן שפן (שפן שמצא את ספר התורה בבית המקדש לפני שנים) והוא מציל את ירמיהו ועוזר לו לברוח. זה רומז שיש מספיק אנשים שעדיין מאמינים בו, אפילו מתוך ארמון המלך.

שאלות תרגול

1. קרא פסוקים א-ו : צטטו את האמרה של ירמיהו שכנראה מעצבנת הכי הרבה את השומעים.
2. קראו פסוקים ז - ט"ז : מה גר הדין שמבקשים עבור ירמיהו ומדוע ?
3. קראו פסוקים ז - ט"ז : מי שלוש הקבוצות שירמיהו מעצבן הכי הרבה ומדוע ?
4. קראו פסוקים ז - ט"ז : הסבירו שלושה טיעונים שנותן ירמיהו כדי להגן על עצמו במשפט.
5. קראו י"ז - כ"ד : הסבירו את שני המקרים שבהם נזכרים הזקנים, האם ניתן ללמוד מהם ?
6. קראו י"ז - כ"ד : איך ירמיהו ניצל בסופו של דבר ? האם יש רמז לסיבה שדווקא שפן מציל אותו.

ירמיהו פרק כ"ח
ירמיהו ראש בראש מול נביא שקר משקיען

מה אומר חנניה ? (א-ד)

א וַיְהִי בַשָּׁנָה הַהִיא, בְּרֹאשִׁית מַמְלַכַת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ-יְהוּדָה... אָמַר אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן-עֲזוּר ..בְּבֵית יְהוָה, לְעֵינַי הַכֹּהֲנִים וְכָל-הָעָם, לֵאמֹר.
חנניה נמצא בבית המקדש. באותו המקום שאליו נוהג להגיע ירמיהו והוא כנראה מגיב לדברים שהנביא אמר קודם. זה קורה בשנותיו הראשונות של המלך האחרון, צדקיהו. מלך שמתלבט האם למרוד או לא למרוד בבבלים ששולטים עכשיו ביהודה. המלך הקודם יהויכין, נלקח לשבי ואיתו האליטה של יהודה יחד עם כלי קודש ואוצרות אחרים.

שְׁבַרְתִּי, אֶת-עַל מֶלֶךְ בָּבֶל.

ג בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים, אָנִי מְשִׁיב אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה, אֶת-כָּל-כְּלִי, בֵּית יְהוָה--אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל, מִן-הַמָּקוֹם הַזֶּה, וַיָּבִיאוּם, בָּבֶל.
חנניה מבטיח שאין מה לדאוג. הוא נוקט תאריך, מה שהופך את הנבואה שלו ליותר אמינה. הוא אומר שעוד שנתיים השליטה של הבבלים תיגמר וכל האוצרות יוחזרו לירושלים.

ד וְאֶת-יְכַנְיָה בֶן-יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ-יְהוּדָה וְאֶת-כָּל-גְּלוּת יְהוּדָה הַבָּאִים בָּבֶלָה, אָנִי מְשִׁיב אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה--נָאֻם-יְהוָה

לא רק האוצרות, גם המלך וכל האנשים שהוגלו איתו יחזרו בשלום. יקרה נס. צריך רק להאמין.
המילה כל, היא מילה מנחה בנבואה של חנניה. היא מדגישה את הביטחון שלו "כל" הדברים יוחזרו ו"כל האנשים.

מה אומר ירמיהו? (ה - ט)

וַיֹּאמֶר, יְרֵמְיָה הַנָּבִיא, אָמֵן, כֵּן יַעֲשֶׂה יְהוָה;

ירמיהו מגיב ברוגע. הוא אומר אמן. הלוואי שכל מה שאתה מנבא יקרה, הלוואי. הוא רומז שזה הדבר הכי קל גם להגיד.

ח הַנָּבִיאִים, אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵי וּלְפָנָי.. לְמַלְחָמָה, וּלְרָעָה וּלְדָבָר.

ט הַנָּבִיא, אֲשֶׁר יִנְבֵּא לְשָׁלוֹם--בָּבֶל, דָּבַר הַנָּבִיא, יִדְּעַ הַנָּבִיא, אֲשֶׁר-שָׁלַח יְהוָה בְּאַמֶּת.

אבל הוא מבקש לפקפק באמינות של חנניה. (שימו לב גם לשם שלו, אלוהים חנן). ירמיהו אומר שנביאי אמת מנבאים בדרך כלל נבואות זעם

ותוכחה. דברים שקשה לאנשים לשמוע, הם שוחים נגד הזרם.

זה לא ממש מדויק, כי נביאים גם מוסרים נבואות נחמה ונבואות טובות ואופטימיות. קורה גם שלמרות הנבואה הקשה אלוהים חוזר בו בסוף.

שנית, הוא טוען שאם הנביא מנבא על דבר של שלום רק כאשר ייתגשם הדבר אפשר יהיה לדעת אם הוא נביא אמת. זה תנאי מוזר, כי גם לירמיהו קשה להאמין וגם דבריו עוד לא התגשמו. קשה להחליט לעם. קשה. אולי ירמיהו בעצמו לא בטוח.

מה עושה חנניה ואיך ירמי מגיב ? (י-י"א)

וַיִּקַּח חֲנַנְיָה הַנָּבִיא, אֶת-הַמוּטָה, מֵעַל, צוּר יִרְמְיָה הַנָּבִיא; וַיִּשְׁבְּרֶהוּ

חֲנַנְיָה מִבֵּין אֶת הַמְּבוּכָה וְהַבְּלוּל שֶׁל הַמַּאֲזִינִים וּמוֹכִיחַ כִּמָּה הוּא בְּטוֹחַ בְּכוּחוֹ. מִתְּבַרֵּר שִׁירְמִיָּהוּ הִגִּיעַ עִם מַעֲיָן מוֹט שֶׁל עֲבָדִים שְׁשָׁמִים גַּם עַל בַּהֲמוֹת. הוּא שֵׁם אֶת זֶה עַל עֲצָמוֹ כְּדֵי לְהוֹכִיחַ שְׂרָצוֹן הָאֵל שִׁיְהִיו מְשׁוּעָבָדִים לְבָבֶל וְלֹא יִמְרְדּוּ.

חנניה בא ובכל הכח שובר את המוט הזה מסביב לצוואר של ירמיהו. זה ממש מרשים, הוא מפגין ביטחון עצום במעשה שלו. גם אומר תוך כדי, ככה ייעשה אלוהים לבבל. ישבור את השעבוד שלהם.

ירמיהו המום ואין לו תשובה, כמו כל האנשים מסביב. אולי באמת הוא נביא אמת. **ירמיהו פשוט הולך בלי להגיב.**

ירמיהו חוזר ונותן בראש (יב - י"ז)

מוֹטָת עֵץ, שִׁבְרֶת; וְעִשִׂית תַּחְתִּיקָן, מִטּוֹת בְּרָזֶל.

באותו היום אלוהים מתגלה לירמיהו ואומר לו מה לעשות. הוא חוזר למחרת לבית המקדש ומתנבא שוב כאשר מסביב לצוואר שלו יש מוט ברזל הפעם. זו אמרה חזקה, מי שינסה למרוד רק יחמיר את המצב. רצון האל זה לשעבד לבבל אפילו את החיות. למרוד בבבלים זה למרוד באלוהים.

טז לכן, כה אִמַּר יְהוָה, הַנְּבִי מְשַׁלַּחְךָ, מַעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה; הַשְׁנֵה אֶתְּהָ מֵת, כִּי-סָרָה דְבַרְתָּ אֶל-יְהוָה. יֵז וַיָּמָת חֲנַנְיָה הַנְּבִיא, בַּשָּׁנָה הַהִיא, בַּחֹדֶשׁ, הַשְּׁבִיעִי. {פ}

הפעם, כשאלוהים איתו ירמיהו מנבא עוד נבואה מדויקת. השנה הוא אומר לחנניה אתה תמות כי הטעת ושיקרת ופגעת גם בעם וגם באלוהים. השנה, לא בעוד שנתיים כמו הנבואה שלך תתגשם הנבואה שלי. לא רק שחנניה מת כמו שהובטח. הוא מת תוך חודשיים, אלוהים לא חיכה שנה אפילו.. ברור מי נביא אמת. ברור שהחורבן יבוא. אין מקום לשמחה.

שאלות תרגול

1. **קרא פסוקים א-ה:** הסבר באיזו תקופה מתנבא חננייה ואיך זה משפיע על המשקל של הדברים שלו.
2. **קרא פסוקים א-ה:** אילו 2 דברים עיקריים מבטיח חנניה ובאילו 2 דרכים הוא מדגיש את המסר.
3. **קרא פסוקים ו-ט:** מהם שני הטיעונים שמביא ירמיהו כדי לפקפק בחננייה ואיזה 2 בעיות יש עם זה.
4. **קרא פסוקים י-יא:** מה משמעות המעשה הסמלי שעשה חנניה ומה תגובת ירמיהו.
5. **קרא פסוקים יב-יח:** מה המעשה הסמלי שעושה ירמיהו ומדוע הוא עוצמתי כל כך?
6. **קרא פסוקים יב-יח:** הביאו שתי הוכחות לשליטה המוחלטת של אלוהים בבבל (ושל בבל בעולם).
7. **קרא פסוקים יב-יח:** מדוע עונשו של חנניה הוא מוות?

8. קרא פסוקים יב - יח : איזה פרט בתוך הנבואה לחנניה מדגיש את הביטחון שלו.